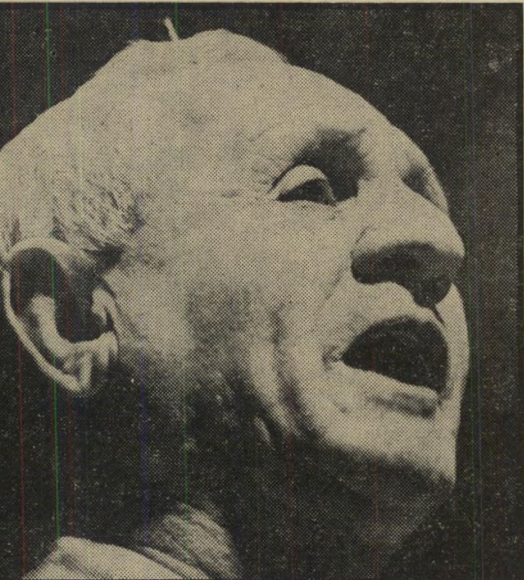

המגיעים אלי מאנשי ארץ ישראל השלמה, בנוסח, תלך ל-
תעלה. לכן הלכתי עכשיו ליחינה קרבית יותר. בסוף
תשליל הלך לקורס למרגמות.

**ייני כיותר של התקוממות זו, הן בשל גישי
תו, הן בחוליה בשלשלת הדורות של המשי-
פחה, הן כמבטא ספונטאנית את רוח דורו.
בצורה כאילו-היתולית הכיר בכך גם אביו. כשנשאל מה
דעתו על דיעות בנו, אמר משה דיין: במישור דמוקרטי,
יותר שיהיה לאבות דיעה שונה מזו של בניהם.**

הסלידה מן הימין

**ה תעוררותו הפוליטית של אסי דיין עברה כמה
שלבים — כולם ספונטאניים, כולם כתוצאה מנסיבות
חינוכיות, שחדרו לתודעתו.
הבסיס הוא נהלל, שם נולד ב-23 בנובמבר 1945, אחרי
גמר מלחמת העולם השנייה, לפני התחלת מלחמת העצמאות.
בנהלל שהה רק שנים מעטות. בבית הספר של אבי**

**ל המאמרים, המיכתבים והעצומות למען השלום, ש-
הציף את הארץ בעיקבות פרשת גולדמן, העלה דמויות
רבות של צעירים, שנתגלו בפעם הראשונה כאנשים בעלי
רצון פוליטי.
בין אותם שנתגלו כך, במפתיע, היה אסי דיין. ב-15
במאי פירסם הצהרון מעריב ראיון של העיתונאי לוי
יצחק הירושלמי עם שלושת הדורות של משפחה
אחת: עורך-הדין הירושלמי הקשיש צבי שארץ, בתו רות
דיין, ונכדו אסי. הראיון בא ביוזמת העיתון ולאסי לא היה
כל חלק באירגונו.
השלושה נשאלו, בין השאר: „האם אתם דוגלים בסיפוח
השטחים?”
הסב השמיע את המליצות השיגרתיות של המימסד: גבר
לות בטוחים ומוסכמים, הניתנים לפיתוח ולבניין, לשם קלי-
טת עלייה גדולה. בקיצור: סיפוחים קיצוני בהגדרה מתונה.
רות, אשתו של שר-הביטחון, הפתיחה בגישה שונה ל-**

ההנהגה

המושבים עבר רק את כיתה א' וב'. אולם הבסיס שניצק
שם היה איתן.

**„משחר נעורי היתה לי סלידה מוחלטת מן
המיסטיקה הפוליטית של הימין” מודה אסי.
המיסטיקה של הימין, שהולידה לאחר מכן את התנועה
למען ארץ-ישראל השלמה, היתה ונשארה זרה לו. המושכל**

גמרי. היא דרשה רק את סיפוח ירושלים. „אם רוצים באמת
שלום — לא תהיה ברירה אלא לתת להם עצמאות” להם —
כלומר, לפלסטינים.
אך הפצצה האמיתית הוטלה על-ידי אסי. הוא אמר:
**„אני מתנגד בכל תוקף למליה הזאת (סי-
פוח), ולמה שמשממע ממנה.
כל מה שנוגע לשטח-אדמה בתוך שכונה,
אינו מקורש אצלי.**

„הייתי מעדיף שנקדים ככל האפשר — לפחות מבחינת
הבעת נכונות — לוותר על כל השטחים, לרבות ירו-
שלים והגולן. אני אומר זאת בהדגשה. זה המחיר
שאני מוכן לשלם תמורת שלום אמיתי.
„מה שמפחיד אותי הוא, שיוצרים בארץ איזמים שונים
סביב הנושא, סיפוח. לא נעים לי להגיד, אבל יוצרים רושם,
כי אם יחלקו את ירושלים מוניציפלית, יהיה בזה משום
הפקרת דתם של אלה שנפלו למענה. אנ פוחד מכן, שב-
מרוצת הזמן נסה ונטנה את כוונותינו האמיתיות לגבי ה-
מלחמה, כאילו המלחמה נערכה למען שטחים, ולא למען
עצם קיומנו.
„...אנו צריכים ליטול על עצמנו את פיתרונה המלא של
בעיית הפליטים, בדרך של יישובם בנחומים שהם כיום
בשליטתנו.

דור ראשון: הסב שזואל דיין

הפער בין דור האבות ודור הבנים בולט בצורה חותכת
ביחסם של האב והבן לצבאיות כערך מוסרי. בספרה קנא
בנפחדים מתארת יעל דיין את אביה כאדם שרצה בקירבו
את הפחד, יחד עם שאר הרגשות, שהפך את אומץ-הלב
הגופני לפולחן, ואת המלחמה לערך בפני עצמו.
השנה עמד אסי דיין במבחן של סכנת-חיים פתאומית.
יחד עם הנה מרון טס ללונדון, למיכהניכר של סרט.
בנמל-התעופה של מינכן טייל בחברת הנה והטייסים, כאשר
הותקפו על-ידי פידאיון חמושים, שניסו לחטוף את המטוס.
**את תגובתו המיידית תיאר אסי בכנות
מלכתת: „כשראיתי את התוקף עם רימוץ
היד, ברחתי.”**

הענוזע של המלחמה

**י תכן שאסי דיין היה נשאר כל חייו מחוץ לחיים ה-
פוליטיים, לולא באה מלחמת ששת-הימים.
היא היוותה את השלב השני בחינוכו הי-
מדיני.**

היה זה אותו חינוך שהצמיח את יציית הפאר של דור
זה, שיח לוחמים.
כי המלחמה חשפה את הצעיר הישראלי בפעם הראשונה
בפני מציאות שהיתה געולה בפניו עד אותו רגע: קיומם
של עם פלסטיני והפליטים.
„אחרי המלחמה נתקלנו במידע ישיר ובולט של הבעייה
הפלסטינית” מהרהר אסי. „היתה לי הרגשה לא-נוחה שאל-
פתח לוחם על אותם הדברים ועל אותה אמונה כמונו, כשי-
לחמנו נגד השלטון הזר.

דור שני: האב גשה דיין

הראשון של ארץ-ישראל העובדת, שהימין לא תרם מעולם
תרומה ממשית לבניין הארץ, נשאר טבוע בנפשו.
אולם תודעתו הפוליטית של הנער החסון, שגדל בחממה
של צהלה, לא בשלה במשך זמן רב מעבר לנקודה זו.
הוא חי כל חייו ברישומם של מאורעות פוליטיים, כבן של
אב העומד מאז 1953 במרכזם של מאורעות פוליטיים. אומר
אסי: „עצם העובדה שחיים ונושמים פה בארץ, זה עיסוק
פוליטי. בייחוד בשנים האחרונות” אך לא היה לו כל חשק
לעסוק בעצמו בעניינים פוליטיים.
כשנסודה רפ”י, ערב הבחירות של 1955, גוייס גם אסי
למפעל. הוא צורף למה שנקרא אז מר”ץ — „מתנדבי רפ”י
צעירים”. אך הפעילות התבטאה רק בכך שהתגנב בלילה
לחניון אגד, הדביק שם מודעות. מעולם לא התמסר לרפ”י
בהתלהבות, כמו אחותו, יעל.
„זה היה מטעשע, אבל לא לקחתי את זה ברצינות”,
מספר אסי. „אבל בעצם הקמת רפ”י היה אקט של התמר-
דות, וזה מצא חן בעיני.”

**„הצעקנות נוסח, אף לא שעל’ יהיו הצועי-
קים מי שיהיו, היא, לדעתי, דבר נורא.”
המילים הספורות, שנאמרו באופן ספונטאני, ללא הכנה
מוקדמת, גרמו לתדהמה בחוגים הרבים, פורסמו כסנסציה
בעיתונות העולמית. עודדו את מחנה-השלום בישראל, עברו
מאיש לאיש בשטחים, מצאו אהדים אף בארצות-ערב.
אסי דיין לא היה הראשון שהתבטא ברוח זו, אף כי היה,
אולי, הקיצוני ביותר. הוא גם לא היה הבן היחידי של אב
מפורסם שפירסם את דיעותיו למען השלום. עשו זאת גם
בניהם של יצחק שדה, יצחק בן-אהרון, ויקטור שטייב,
הפרופסור דן פטנקין, ואחרים.
הוא גם לא היה מנהיג פוליטי, ולא התיימר לדבר בשם
כל התקוממות הצעירים למען השלום שנולדה השנה.
מה שהפך דווקא את אסי דיין לאישיהשנה
של תש”ל הוא עובדת היותו הנציג האופי-**

עד מלחמת ששת-הימים, ראה הישראלי רק צד אחד של
המטבע — את המדינה, את הריבונות, את ההישג העצום
שהושג, את הסכנות. אחרי המלחמה נחלק לפתע בצד ה-
שני: הקורבן של נצחון הציונות, מחנוחי-הפליטים הנוראים;
הבעייה של עם שלם שאיבד את עצמאותו, שחלק גדול ממנו
חי בגלות; „הציונות” של המנוצחים.
זה היה החלם הגדול של אחריה-המלחמה.
הלם שהאבות כלל לא יכלו להבינו. האבות
ידעו איך נוצרה הבעייה, והם הכינו לעצמם
במשך השנים אליבי שיוכלו לחיות עימו. בשי-
ביל הבנים, שנתקלו במציאות זו בפעם הראי-
שונה, היה זה עולם חדש — עולם שזויעוע
את כל מושגיהם.

גם זה לא הספיק כדי לעורר את אסי לפעולה פוליטית.
„לא חתמתי על שום עצומות, ולא הצטרפתי לשום תנו-
עה. לא הצבעתי ב-1969. אבא התרגז על זה. אמרתי לו
שהתוצאות תהיינה בדיוק כמו המצב הקודם.
„כשיש ממשלת ליכוד לאומי, ומדברים על מצב-חירום,
אין טעם לבזבז 14 מיליון לירות כדי לחזור לאותו מצב.
הבחירות נראו לי מיותרות. כל המצעים היו אותו חזרב,
מלבד מצעי המפלגות הקטנות. ואז לא חשבתי שהמפלגות
הקטנות יכולות להיות חסובות, שיש ערך לתנועות פולי-
טיות ולדעת-הקהל.”

הבין זאת, היה דרוש הלם נוסף. הוא בא באמצע תש”ל.
פרשת גולדמן היתה השלב השלישי בחינוכו
הפוליטי של אסי דיין.

„אי אפשר להפריד יי”

**ע רב הפרשה עבר אסי התפתחות נוספת, שהיתה
חשובה לקראת הבאות.**

דור שלישי: הנכד אסי דיין

שנתיים לפני כן התגייס לצה”ל, שירת בו מן היום ה-
ראשון ועד האחרון בדרגת טוראי. הוא סירב ללכת למי-
דקים לקורס קצינים. היו אלה ימי שלום כמעט-מוחלט,
והצבא לא הקסים את בנו של מי שעמד במרכז פולחן
הצבאיות במדינה.
**את יחסו לצבא גילה השנה בעיתון זר:
„רק מעטים אוהבים לשרת בצבא. צבא לא
נועד שיאהבו אותו. אני שונא להילחם. אני
חושב שהמלחמה שלנו היא כורח שנכפה
עלינו, וכך גם חיי הצבא. לא היינו בוחרים
בכך מרצוננו החופשי.”**

במלחמת ששת-הימים שירת כתותחן נגד-מטוסים. יחידתו
לא עברה את הקו הירוק, לא ראתה שום פעילות מלחמתית.
„זה מעיק עלי”, הוא מודה עכשיו, „כל המיכתבים האלה